

זהר הקדוש

עם ביאור הפתר והפכוד

פרשת כי תבא • פנימיות הקללות שבמשנה תורה

אשר לא כתוב בספר התורה הזאת יעלם ה' עליך עד השמדך. ואף שלכאורה כלפי חוץ נראה שזו קללה קשה ביותר, אבל באמת **הכא אינון הבטחות דאבא על בריה, ברחימו סגי** - כאן מרומזות ההבטחות של האב על בנו, באהבה גדולה, שהרי **'יעלה ה' עליך' לא כתיב** - אין כתוב כאן, אלא **'יעלם'**, שפירושו מלשון העלם וכיסוי, כלומר **יכבש לון ויכסי לון בנוקבא דדוכתייהו** - יכבש ה' לחוליים ולמכות אלו ויכסה עליהם בנקב שבמקומם, **דלא יפקון לבר ויהון כבושין ומכוסין בנוקבייהו** - שלא יצאו החוצה אלא יהיו כבושים ומכוסים בנקב שלהם.

לפי מה שביאר בתחילת הפסוק שהמכות תהיינה מכוסות ונעלמות, מפרש על פי זה גם סוף הפסוק, שיש כאן הבטחה שלא יצאו המכות החוצה לעולם ולעולמי עולמים.

ומה שנאמר בסוף הפסוק **'עד השמדך'**, גם זו אינה אלא הבטחה גדולה, שמבטיח ה' ומגביל את הזמן עד אימתי יהיו המכות נעלמים ומכוסים לבלתי צאת החוצה, ולזה אמר **'עד השמדך'**, מה דלא יהי לעלם ולעלמי עולמיא - מה שלא יהיה לעולם ולעולמי עולמים, דהא אומי קודשא בריך הוא דלא ישיצי ית ישראל לעלם ולעלמי עולמיא - שהרי נשבע הקדוש ברוך הוא שלא יכלה את ישראל לעולם ולעולמי עולמים, ודוכרייהו יהי קיים תדירא - וזכרם יהיה קיים תמיד, דכתיב - שכתוב (ישעיה 50 כב) **'פי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה עמדים לפני נאם ה' בן יעמוד זרעכם ושמכם'**. וכתיב - וכתוב עוד (ירמיה לא לו) **'בה אמר ה' אם ימדה שמים מלמעלה כו' ויחקרו מוסדי ארץ למטה גם אני אאמס בכל זרע ישראל על כל אשר עשו נאם ה' והואיל ובאומא איהו דלא ישתיצון ישראל** - וכיון שהוא בשבועה שלא יכלו בני ישראל, זמינא דיהון כל מבתשין ומרעין טמירין ומכוסין, דלא יפקון לבר לאבאשא לון, עד זמינא דישתיצון מן עלמא, נמצא שיש כאן הבטחה מפי ה' שהמכות תהיינה מכוסות ונעלמות ולא יצאו החוצה לעולם ועד.

אליהו הנביא מביא לרבי שמעון דוגמא נוספת מהפסוק האחרון של התוכחה, שגם הוא מתפרש לטובה, שישבו ה' באחריות הימים ויעשה נסים לישראל כמו שעשה להם במצרים.

סופא דכולהון וסיומא דילהון - הסוף של כל אלו הקללות והסיום שלהן, הוא מה שכתוב (דברים כח סח) **'והשיבך ה' מצרים באניות בדרך**

בשעה שהיו רבי שמעון בן יוחאי ורבי אלעזר בנו טמונים במערה מפני אימת המלכות, התקשו התלמידים בפרשת התוכחה שבמשנה תורה, מדוע לא נאמרו בה דברי הבטחות ונחמות כפי שנאמרו בפרשת התוכחה שבתורת כהנים. רבי יוסי בן רבי יהודה כתב את השאלה על גבי פתק ושם אותו בכנפי יונה ושלח אותה אל רבי שמעון. כשכא הדבר לפני רבי שמעון ישב ובכה עד שהתגלה אליו אליהו הנביא וגילה לו מפי הקדוש ברוך הוא את סוד החילוק שבין הקללות שבמשנה תורה והקללות שבתורת כהנים. לאחר מכן התגלה אליו אליהו הנביא שוב וביאר לו כי כל הקללות שבמשנה תורה, בפנימיותם אינם אלא ברכות, ופירש לו כמה דוגמאות לכך, וכפי שיתבאר במאמר שלפנינו.

אליהו הנביא מגלה לרבי שמעון בר יוחאי כי כל הקללות שבמשנה תורה גנוזה בקרבם אהבה גדולה מאבינו שבשמים לבניו האהובים, ובפנימיותם אינם אלא טובות גדולות.

כל הבטחות ונחמות דישאל בהני קללות כתיבי - כל ההבטחות והנחמות של בני ישראל, כתובות הן ברמז הקללות האלו. **פוק וחי' - צא וראה, מלכא דרחים לבריה - מלך האוהב את בנו, ואף על גב דלטייה ואלקנייה, רחימו דמעוי עליה** - ואף על פי שהוא מקללו ומכהו, אהבת מעוי עליו. **כד אחי' רוגזא תקי, כדיון רחמנותא עליה** - ודווקא כאשר הוא מראה כעס חזק, אז יש לו רחמנות עליו ביותר. **כך קודשא בריך הוא, אף על גב דלטי, מלוי ברחימו** - כך הקדוש ברוך הוא, אף על פי שהוא מקלל, דבריו נאמרים באהבה. **אתחזין באתגליא לוטין, ואינון טבון סגיאן** - בהתגלות כלפי חוץ נראים הם כקללות, ובאמת בפנימיותם הם טובות גדולות, **בגין דאלין קללות ברחימו הון** - בגלל שאלו הקללות שבמשנה תורה היו באהבה, **מה דלא הון כן באינון קדמאין, דכלהו הון דינא תקיף** - מה שלא היה כן באלו הקללות הראשונות שנאמרו בתורת כהנים, שהם היו כולם בדין חזק.

אליהו הנביא ממשיך ומבאר שהקללות אינן אלא כרצועה שהאב מחזיק בידו לייסר בנו, אבל בפנימיותה אינה אלא רחמים.

באלין אית דינא ורחימו - בקללות אלו שבמשנה תורה יש דין ואהבה, **כאבא דרחים על בריה ורצועה דמלקיותא נקיט בידיה** - כמו האב שיש לו אהבה על בנו, ומחזיק בידו רצועה של מלקות, **עביד נהימו סגיא וקליו רברבין ומלקיותא קליליו ברחמי** - הוא עושה שאגה רבה וקולות גדולים, ואולם המלקות עצמן קלות הן ברחמים.

מביא דוגמא מפסוק אחד שעל פניו נראה כקללה קשה ביותר, ומפרשו בלשון ברכה, שאדירה נאמרה כאן הבטחה טובה לישראל.

וקשיא מפל אינון קללות - והקלה הקשה ביותר מכל אלו הקללות, דא הוא דכתיב - זה הוא שכתוב (דברים כח סא) **'גם כל חלי וכל מכה**

מִצְרִים בְּאֵינִי בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר אִמְרָתִי לָךְ לֹא תִסֵּף עוֹד לְרִאֲתָהּ. מִן יוֹמָא
דְּאַתְבְּרִי עֲלֵמָא לֹא גָלִי גְבוּרְתִּיהָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַתְחַזְּקָהּ
בְּעֲלֵמָא, וְשַׁעְתָּא דְרַעוּתָא, אֵלָּא בְּהוּא דְרֶךְ - מִן הַיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם
לֹא גִילָה הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת גְּבוּרָתוֹ לְהַתְרִאֹת בְּעוֹלָם, וְלֹא הִיתָה שַׁעַת
רְצוֹן, כִּי אִם בְּדֶרֶךְ הַהוּא. 'כִּי פֶּאֶשֶׁר
רְאִיתָם אֶת מִצְרִים', בָּאוּתוֹ דְרֶךְ
וְכִהְיֶה גִּוְנָא יַעֲבִיד לָךְ - כִּי יַעֲשֶׂה
לָךְ ה' בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, בָּאוּתוֹ אוֹפֵן וּבָאוּתוֹ
דֶּרֶךְ כְּמוֹ שַׁעֲשֶׂה לָךְ בְּצִאתְךָ מִמִּצְרַיִם.

אליהו הנביא ממשיך לדרוש גם את סוף
הכתוב, שגם הוא מבשר לישראל שאף
שבזמן שיחשבו שהם מכורים ביד אוֹיְבֵיהֶם,
באמת אין הדבר כן, כי לעולם לא יוכלו
לשלוט עליהם.

בסוף הפסוק נאמר 'וְהִתְמַכְּרֶתֶם שֵׁם
לְאִיִּכְךָ לְעַבְדִּים וְלִשְׁפָחוֹת וְאִין
קִנְיָה', דְּהָא לְבִתְר - שְׁהָרִי לְאַחַר מְכֹר,
מִכָּל שְׂאָר סְטָרִין יִתְכַנְּשׁוּן עֲלֵיהוּ
דִּישְׂרָאֵל - מִכָּל שְׂאָר הַצַּדִּיקִים יִתְאַסְפוּ
לְמַלְחָמָה עַל יִשְׂרָאֵל, וְיִחְשְׁבוּן יִשְׂרָאֵל
דְּבִזְמָנָא דָּא יִתְאַבְדּוּן וְאִינוּן זִבְיָנִין
לְבַעֲלִי דְבִבְיָהוּן - וְיִחְשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל
שֶׁבִפְעָם הַזֶּה יִבְאֲדוּ וְשֶׁהֵם מְכֹרִים כְּבָר
לְשׁוֹנֵאיהֶם, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב - זֶה הוּא
שֶׁכְּתוּב 'וְהִתְמַכְּרֶתֶם שֵׁם', וְנִמְכַּרְתֶּם
לֹא כְּתִיב - אִין כְּתוּב כָּאן, שְׂאֵז הִיא
פִּירוּשׁוֹ שֶׁנִּמְכַּרְתֶּם מִמֶּשׁ, אֵלָּא
'וְהִתְמַכְּרֶתֶם', שֶׁפִּירוּשׁוֹ שֶׁנִּבְרָא כְּאִילוֹ
נִמְכַּרְתֶּם אֲבָל בְּאֵמֶת לֹא נִמְכַּרְתֶּם, כְּלוּמֵר
בְּלִבְכֶּכּוֹן תִּחְשְׁבוּן דְּאֵתוֹן זִבְיָנִין, וְלֹא
הִכִּי - בְּלִבְכֶּכּוֹן תִּחְשְׁבוּ שְׂאֵתֶם מְכֹרִים,
וּבְאֵמֶת אִינוּן כֵּן, דְּהָא 'וְאִין קִנְיָה' כְּתִיב,
וְלִית מָאן דִּיכִיל לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהוּ -
שְׁהָרִי כְּתוּב 'וְאִין קִנְיָה', וְאִין מִי שִׁיכּוֹל
לְשַׁלּוֹט עֲלֵיהֶם.

אליהו הנביא מסיים את דבריו לרבי שמעון
ומגלה לו כי כל זה תלוי במה שבני ישראל
יחזרו בתשובה, וצריך כל אחד להתבונן בזה
ולשוב אלא קונו בתשובה שלימה.

וְכָל דָּא לְסוּף יוֹמָא - וְכָל זֶה יִהְיֶה
בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, וְתִלְיָא פּוֹלָא
בְּתִיבְתָּא - וְהַכֵּל תְּלוּי בְּתִשְׁבּוּהָ, וְכּוֹלָא
סְתִיִּם - וְהַכֵּל הוּא סְתוּם, כְּמָא דְכְּתִיב
- כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים כט ח) 'וְשִׁמְרֶתֶם אֶת
דְּבָרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וְעָשִׂיתֶם אֹתָם לְמַעַן
תִּשְׁפִּילוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן'. מָאן
דְּאִית לִיה לְבָא, יִסְתַּכֵּל וְיִדַּע
לְאַתְבָּא לְמֵאֲרִיָּה - מִי שִׁישׁ לוֹ לֵב,
יִתְבּוֹנֵן בְּזֶה וְיִדַּע לְשׁוּב בְּתִשְׁבּוּהָ לִפְנֵי
קוֹנֵהוּ.

אֲשֶׁר אִמְרָתִי לָךְ לֹא תִסֵּף עוֹד לְרִאֲתָהּ וְהִתְמַכְּרֶתֶם שֵׁם לְאִיִּכְךָ
לְעַבְדִּים וְלִשְׁפָחוֹת וְאִין קִנְיָה. גַּם כָּאן הָרִי זֶה נִבְרָא כְּלִפִּי חוּץ כְּקִלְלָה
חֲמוּרָה בִּיטוּר, אֲךָ בְּאֵמֶת הֵכָּא הִבְטָחוֹת וְנִחְמוֹת דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְמַעַבְד לְיִשְׂרָאֵל בְּסוּף יוֹמָא - כָּאן נִרְמְזוּ הִבְטָחוֹת וְנִחְמוֹת שַׁעֲתִיד
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לְיִשְׂרָאֵל בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים, וְיִתְבָּרַר הַכְּתוּב כִּי: 'וְהִשְׁכַּח ה'
מִצְרַיִם בְּאֵינִי', אֲבִטְחוּתָא לְאַתְבָּא
וְלִמְעַבְד נִסִּין וְאֵתִין דְּעַבְד קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם בְּיוֹמֵי קְדָמָאין -
כָּאן נִאֲמַרְהָ הִבְטָחָה לְשׁוּב בְּאַחֲרִית הַיָּמִים
וְלַעֲשׂוֹת אֶת הַנִּסִּים וְהָאוֹתוֹת שַׁעֲשֶׂה
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרַיִם בְּיָמִים
הָרִאשׁוֹנִים, כְּמָא דְכָּתִיב אָמֵר - כְּמוֹ
שְׂאֵתָה אוֹמֵר בְּפִסּוּק (מִיכָה ז טו) 'כִּימִי
צֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרְאֵנוּ נִפְלְאוֹת'.

דורש את המשך הכתוב, שבא לבשר
לישראל שהאומות שיבואו עליהם באניות
למלחמה יטבעו בתוך הים, כמו שהיה אצל
מצרים בקריעת ים סוף.

ומה שנאמר 'בְּאֵינִי', הֵכָּא אִיהוּ כְּמָה
דְּאֵמַרְתָּ - כָּאן בְּפִסּוּק זֶה הוּא כְּמוֹ
שְׂאֵתָה אוֹמֵר, דְּכָתִיב דְרִישׁ - שְׂאֵתָה דּוֹרֵשׁ
תִּיבַת 'בְּאֵינִי' בְּחִילוּף אוֹת א' עִם אוֹת ע',
כְּאִילוֹ נִאֲמַר 'בְּעֵינִי', לְשׁוֹן עֵי, דְּהֵינּוּ
שֶׁתְּכַלֶּה פְּרוּטָה מִן הַפִּס. אֲבָל בְּאֵמֶת
יֵשׁ עוֹד פִּירוּשׁ אַחֵר, שֶׁבְּאַחֲרִית הַיָּמִים
תִּתְפָּרֵשׁ תִּיבַת 'בְּאֵינִי' כְּפִשּׁוּטָה, כִּי זְמִינִין
כָּל בְּנֵי עֲלָמָא לְמִיתִי עֲלֵיהוּ דִּישְׂרָאֵל
עַל סְפִינֵי דִּימָא וְיִחְשְׁבוּן לְשִׁיצָאָה
לִזְנוֹן מִן עֲלָמָא - עֲתִידִים כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם
לְבוֹא לְמַלְחָמָה עַל יִשְׂרָאֵל עַל סְפִינוֹת הַיָּם
וְיִחְשְׁבוּ לְכָלוֹת אוֹתָם מִן הָעוֹלָם, וְכִלְהוּ
טְבִיעֵין גּוֹ יָמָא - וְכּוֹלֵם יִהְיֶה נִטְבָּעִים
בְּתוֹךְ הַיָּם, כְּמָה דְּעַבְד בְּיוֹמֵי קְדָמָאין
- כְּמוֹ שַׁעֲשֶׂה ה' לְמִצְרַיִם בְּיָמֵי הָרִאשׁוֹנִים.
וְתִמְנִין אִיהוּ חֲדוּהָ סְגִיָּה - וְשֵׁם הוּא
שֶׁתִּהְיֶה שְׂמֻחָה גְּדוֹלָה, שִׁיאֲמְרוּ יִשְׂרָאֵל
שִׁירָה כְּמוֹ שְׂאֲמְרוּ שִׁירָה עַל הַיָּם, כְּתִיב
הֵכָּא - כְּתוּב כָּאן 'בְּאֵינִי', וְכְּתִיב הֵתֵם
- וְכְּתוּב שֵׁם (יִשְׁעִיָּה מִג יד) 'כֹּה אָמַר ה'
גְּאֻלְכֶם קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל לְמַעַנְכֶם שְׁלַחְתִּי
בְּגִלְיָה וְהוֹרְדְתִי בְּרִיחִים קִלְם וְכִשְׁפִּידִים
בְּאֵינִי רְנָתִם, מִה לְהִלֵּל נִאֲמַרְהָ רְנָה
אֲצֵל 'אֵינִי', אֵף כָּאן מִה שֶׁנִּאֲמַר 'אֵינִי'
יִתְפָּרֵשׁ בְּעֵינֵי רְנָה וְשִׁמְחָה.

בהמשך הכתוב מרמז שהנסים שיעשה ה'
לישראל באחרית הימים לא נעשו מעולם
ועד עולם, לכן מזמין יציאת מצרים.

עוד נאמר בהמשך הפסוק 'וְהִשְׁכַּח ה'

אֲשֶׁר אִמְרָתִי לָךְ לֹא תִסֵּף עוֹד לְרִאֲתָהּ
וְהִתְמַכְּרֶתֶם שֵׁם לְאִיִּכְךָ לְעַבְדִּים וְלִשְׁפָחוֹת וְאִין
קִנְיָה, הֵכָּא הִבְטָחוֹת וְנִחְמוֹת, דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְמַעַבְד לְיִשְׂרָאֵל בְּסוּף יוֹמָא. 'וְהִשְׁכַּח ה'
מִצְרַיִם בְּאֵינִי', אֲבִטְחוּתָא לְאַתְבָּא וְלִמְעַבְד
נִסִּין וְאֵתִין דְּעַבְד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמִצְרַיִם,
בְּיוֹמֵי קְדָמָאין. כְּמָא דְכָּתִיב אָמֵר (מִיכָה ז טו) 'כִּימִי
צֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֶרְאֵנוּ נִפְלְאוֹת'.

'בְּאֵינִי', הֵכָּא אִיהוּ, כְּמָה דְאִמְרָתָהּ, דְּכָתִיב
דְרִישׁ בְּעֵינִי, שֶׁתְּכַלֶּה פְּרוּטָה מִן
הַפִּס. אֲבָל, זְמִינִין כָּל בְּנֵי עֲלָמָא לְמִיתִי עֲלֵיהוּ
דִּישְׂרָאֵל עַל סְפִינֵי דִימָא, וְיִחְשְׁבוּן לְשִׁיצָאָה לִזְנוֹן
מִן עֲלָמָא, וְכִלְהוּ טְבִיעֵין גּוֹ יָמָא, כְּמָה דְּעַבְד
בְּיוֹמֵי קְדָמָאין. וְתִמְנִין אִיהוּ חֲדוּהָ סְגִיָּה. כְּתִיב
הֵכָּא 'בְּאֵינִי', וְכְּתִיב הֵתֵם (יִשְׁעִיָּה מִג יד)
'כְּאֵינִי רְנָתִם. מִה לְהִלֵּל רְנָה אֵף כָּאן רְנָה'.
'בְּדֶרֶךְ אֲשֶׁר אִמְרָתִי לָךְ' מִן יוֹמָא דְאַתְבְּרִי
עֲלָמָא, לֹא גָלִי גְבוּרְתִּיהָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְאַתְחַזְּקָהּ בְּעֲלָמָא, וְשַׁעְתָּא דְרַעוּתָא, אֵלָּא
בְּתַחְוָא דְרֶךְ, 'כִּי פֶּאֶשֶׁר רְאִיתָם אֶת מִצְרַיִם',
בָּאוּתוֹ דְרֶךְ, וּבְתַחְוָא גִּוְנָא יַעֲבִיד לָךְ.

דְּהָא לְבִתְר מְכָל שְׂאָר סְטָרִין יִתְכַנְּשׁוּן עֲלֵיהוּ
דִּישְׂרָאֵל, וְיִחְשְׁבוּן יִשְׂרָאֵל, דְּבִזְמָנָא דָּא
יִתְאַבְדּוּן, וְאִינוּן זִבְיָנִין לְבַעֲלִי דְבִבְיָהוּן, הֵדָּא
הוּא דְכְּתִיב (דְּבָרִים כח סח) 'וְהִתְמַכְּרֶתֶם שֵׁם'
וְנִמְכַּרְתֶּם לֹא כְּתִיב, אֵלָּא 'וְהִתְמַכְּרֶתֶם',
בְּלִבְכֶּכּוֹן תִּחְשְׁבוּן דְּאֵתוֹן זִבְיָנִין, וְלֹא הִכִּי,
דְּהָא 'וְאִין קִנְיָה' כְּתִיב, וְלִית מָאן דִּיכִיל
לְשַׁלְטָאָה עֲלֵיהוּ.

וְכָל דָּא, לְסוּף יוֹמָא. וְתִלְיָא פּוֹלָא בְּתִיבְתָּא.
וְכּוֹלָא סְתִיִּם. כְּמָא דְכְּתִיב (שם כט ח) 'לְמַעַן תִּשְׁפִּילוּ אֶת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן' מָאן
לְאַתְבָּא לְמֵאֲרִיָּה.

נפשי צמאה
לדעת

כל רז סודך

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד"

ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

